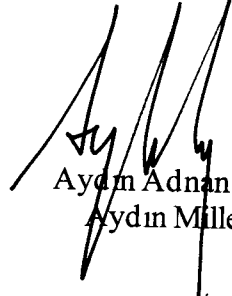

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

7/14317 esas numarası ile 03.07.2019 tarihinde başkanlığınıza ulaşmış olan ve İttüzüğün 99. maddesi uyarınca 15 gün içerisinde yanıtlanması gerektiği halde yanıtlanmamış olan aşağıdaki sorularımın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Zehra Zümrüt Selçuk tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Saygılarımla. 21.05.2020

Aydın Adnan ŞENGİN
Aydın Milletvekili

Sağır ve işitme engelli bireylerin adalete erişimlerine ilişkin gerçekleştirilen çeşitli araştırmalar ve hazırlanan raporlar, bu bireylerin mevzuattan ya da mevzuatın yanlış uygulanmasından kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır.

Bu sorunların en başında, bilgiye erişim açısından karşılaşılan sorunlar gelmektedir. Sağır ve işitme engelli bireylerin, haklarını öğrenme ve haklarını koruma amacıyla başvurabilecekleri adli ve idari mekanizmalarla ilgili farkındalıkları yeterli düzeyde değildir. Erişilebilir formatlarda (işaret dili tercümesi) hukuki bilgi ve danışma mekanizmalarının bulunmaması adalete ilişkin bilgiye erişime mâni olmaktadır. Ayrıca, kolluk kuvvetleri ile iletişim kuramadıkları için soruşturma aşamasındaki haklarına (müdafi atanması, susma hakkı, yakınlarını arama hakkı, tercüman hakkı vb.) erişimleri mümkün olmamaktadır.

Bakanlığınız tarafından sağlanan resmi tercümanlar için nasıl başvuru yapılabileceğine ilişkin, kurumunuzun web sitesinde yeterli bilgiler mevcut değildir. Resmi tercümanlar sadece mesai saatleri içinde hizmet vermektedir. Kolluk kuvvetleri mesai saatleri dışında ve haftasonu tercüman bulamamakta, sağır şüphelinin ifadesini alamamaktadırlar. Nöbetçi tercüman uygulaması bulunmamaktadır.

Adliyelerde bulunan danışma bankalarında görevli personel işaret dili bilmemektedir. Dolayısıyla şikâyet etmeye gelen sağır bireyler doğru şekilde yönlendirilememektedir.

Davalarda görevlendirilen bilirkişiler için gerekli kıstaslar yeterli şekilde belirlenmemiştir. Bilirkişilerin engelli hakları konusunda bilgi sahibi olup olmadıkları dikkate alınmamaktadır. Bilirkişi tercümanlarının hukuk terminolojisine de hakim olması gereklidir. Yanlış bir çeviri, sanık/şüpheli sağırın mağdur olmasına neden olmakta veya mağdur/şikayetçi sağırın mağduriyetini artırmaktadır.

Bu nedenle sağır bireyler adil yargılanma haklarını etkin kullanamamaktadırlar. Adil yargılanma ve savunma hakkının tam kullanılmaması durumu ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde 6. Madde'de belirtilen adil yargılanma ilkesine aykırıdır.

Sağır bireylerin tercüman talebi için "yazılı dilekçe" ile başvuru yapmaları şart koşulmaktadır. Bu şart özellikle tek resmi tercüman olan İstanbul gibi büyükşehirlerde ikamet

eden sağır bireylerin tercümana erişimlerini güçleştirmektedir. İnternet üzerinden başvuru yaparak tercüman talep etme seçenekleri yoktur.

Adliye personelinde, kolluk kuvvetlerinde ve avukatlarda işitme engellilere yönelik farkındalık düşüktür. Hukuk fakültelerinde farkındalık eğitimleri yoktur. Engelli hakları, işaret dili, sağır kültürü, sağır bireye yaklaşım vb. dersleri verilmemektedir. Kolluk kuvvetlerine de sağır bireylere yaklaşım konusunda zorunlu hizmet içi eğitimler verilmemektedir.

Adli yardıma başvuran engelli vatandaşların istatistik kayıtlarının tutulmaması sebebiyle kaç sağır ve kaç işitme engelli vatandaşın adli yardıma erişebildiğine ilişkin ayrıştırılmış istatistik ve veriler bulunmamaktadır.

Bu çerçevede;

- 1) Sağır bireylerin uluslararası sözleşmeler ve yasal mevzuatlardan doğan haklarını kullanabilmelerine yönelik erişilebilir formatta doküman ve hizmetlerin sunulması konusunda çalışmalar var mıdır?
- 2) Sağır bireyler için insan hakları ve ayrımcılık gibi konularda erişilebilir kamu spotları hazırlanması planlanmakta mıdır?
- 3) Sağır bireylerin tercümanlara erişimlerinin kolaylaştırılması konusunda çalışmalarınız mevcut mudur?
- 4) Sağır bireylerin müdafii ile iletişimini sağlayacak tercümanın zorunlu olması konusunda mevzuat çalışması yapılması planlanmakta mıdır?
- 5) Mesai saatleri dışında ve hafta sonlarında oluşan adli vakalar için 7/24 nöbetçi işaret dili tercüman uygulaması planlanmakta mıdır?
- 6) Türk işaret dili standardizasyonu sağlanması için planlarınız nelerdir?
- 7) Bilirkişi işaret dili tercümanları alım kriterleri konusunda mevzuat çalışması yapılması planlanmakta mıdır?
- 8) Ülkemizdeki kaç adliye binasının danışma bankolarında indüksiyon döngü sistemi mevcuttur?
- 9) Danışma bankolarında işaret dili bilen personel bulunduran adliyelerin sayısı kaçtır?
- 10) Ülkemizde işaret dili kullanan sağır bireylerin; işitme cihazı, biyonik kulak vb. kullanan işitme kayıplı bireylerin sayısı hakkında araştırma, istatistik çalışması yapılması planlanmakta mıdır?
- 11) Adli yardıma başvuran engelli vatandaşların istatistik kayıtlarının tutulması planlanmakta mıdır?